

ORTADOğU GÜNDEMİ

14-20 Mart 2022

2022

■ SURİYE GÜNDEMİ

• Uluslararası Gündemde Suriye

Birleşmiş Milletler (BM) Suriye Özel Temsilcisi Geir Pedersen, Suriye’de çatışmanın on ikinci yılına girilirken Suriyelilerin derin acılar çekmeye devam ettiğini söyledi. Askerî çözümün bir yanılısına olduğunu yineleyen Pedersen, Suriye krizinin çözümü için BM Güvenlik Konseyi’nin 2254 sayılı kararının uygulanması gerektiğini ifade etti.¹

Avrupa Birliği Dış İlişkiler Servisi, 14,6 milyon Suriyelinin ülke içinde ve dışında yardıma muhtaç bir vaziyette bulunduğunu açıkladı. Uluslararası toplumun Suriye’de kalıcı bir siyasi çözüm arayışını sürdürmesi gerektiğine değinilen açıklamada, AB’nin bu hedefe bağlı kalmaya devam ettiği vurgulandı.²

Rusya Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov, Suriye’deki krizin BM’nin 2254 sayılı kararına uygun bir şekilde siyasi olarak çözülmesi ve uluslararası toplumun acil insani yardımları artırması gerektiğini açıkladı.³ 17 Mart Perşembe günü Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) Dışişleri Bakanı Şeyh Abdullah bin Zayed Al Nahyan ile düzenlenen basın toplantısında bir kez daha siyasi çözüm çağrısında bulunuldu. Lavrov, uluslararası toplumu Suriye’nin yeniden inşasına katkıda bulunmaya davet etti.⁴

Suriye Muhalif ve Devrimci Güçler Ulusal Koalisyonu (SMDK) Başkanı Salim el-Muslat, Arap Birliği Genel Sekreter Yardımcısı olarak atanan Mohand Saleh Lagouzi’ye tebrik mektubu yolladı. Mektupta, Arap Birliğinin BM Güvenlik Konseyi kararlarını uygulamadaki siyasi ve diplomatik rolünün önemi vurgulandı. Meslet, Suriye muhalefetinin Suriye halkına ve bölgesel çıkarılara hizmet eden kararlar almak için uluslararası çabalara ve Arap girişimlerine katkıda bulunmaya hazır olduğunu dile getirdi.⁵

Yunan makamları tarafından yasa dışı bir şekilde Türkiye’ye geri gönderildiğini söyleyen bir Suriyeli, suç ortaklığı iddiasıyla Avrupa Birliği sınır ajansı Frontex’e dava açtı. Davacı Alaa Hamoudi, Frontex’ten 550.000 dolar talep etti.⁶

• Suriye Rejimi

Suriye Devlet Başkanı Beşar Esad’ın BAE’ye yaptığı ziyarette Dubai Emiri Şeyh Muhammed bin Raşid Al Maktum ile görüştüğü bildirildi. Beşar Esad, Al Maktum ile görüşmesinin ardından Abu Dabi Veliht Prensi Muhammed bin Zayid Al Nahyan ile de bir araya geldi. Taraflar

1 <https://syrianobserver.com/news/74189/military-solution-in-syria-an-illusion-geir-pederson.html>

2 <https://syrianobserver.com/news/74267/146-million-syrians-need-assistance-inside-outside-country-eeas.html>

3 <https://syrianobserver.com/news/74143/lavrov-calls-for-urgent-humanitarian-aid-to-syria.html>

4 <https://syrianobserver.com/news/74261/russia-uae-call-for-political-solution-to-syria-crisis.html>

5 <https://syrianobserver.com/news/74157/opposition-writes-to-arab-league-to-support-syrian-people-demands.html>

6 <https://www.aljazeera.com/news/2022/3/17/syrian-asylum-seeker-sues-eu-border-agency>

arasında yapılan görüşmelerde, ikili ilişkilerin geliştirilmesi ve özellikle ekonomi ve yatırım alanlarında yapılan iş birliğinin üst seviyelere çıkarılması gibi konular ele alındı.⁷

15 Mart Salı günü Suriye muhalefetinin kontrolü altındaki bölgelerde on binlerce kişi Suriye devriminin 11. yıl dönümünü andı. İdlib şehir merkezindeki ana meydana toplanan yaklaşık 11.000 gösterici rejimi yıkmak, suçlulardan hesap sormak, özgürlük ve adaleti sağlamak, devrimin ilke ve hedeflerini vurgulamak gibi taleplerini slogan ve marşlarla yineledi.⁸

Suriye'nin Deyrizor vilayetinde faaliyet gösteren İran destekli milis gruplara yönelik bir bombalı saldırı düzenlendi. Deyrizor kırsalında seyir hâlindeki bir araca karşı gerçekleştirilen saldırıda, İran bağlantılı Seyyid el-Şuhada adlı örgüte mensup 5 militan hayatını kaybetti.⁹

İran Devrim Muhafızları Ordusuna bağlı üç militan Suriye'nin Badia Çölü'nde IŞİD militanları tarafından pusuya düşürülerek öldürüldü. Geçtiğimiz günlerde Suriye'nin özellikle rejim kontrolü altında bulunan bölgelerinde IŞİD'in terör faaliyetlerini artırdığı kaydedildi.¹⁰

• Fırat'ın Doğusu

YPG'ye bağlı Asayiş Güçleri, aranan onlarca şüpheliyi yakalamak için Suriye'nin kuzeydoğusunda bulunan el-Hol Kampı'na operasyon başlattı. Söz konusu güvenlik operasyonu, IŞİD mensupları ve ailelerinin tutuklu bulunduğu kampa yönelik yıl başından bu yana gerçekleştirilen en kapsamlı güvenlik harekâtı olarak kayda geçti. Kamp yönetiminden önde gelen bir güvenlik kaynağı, aranan kişilerin ve kampta terör saldırıları planladığından şüphelenilen tutukluların yakalandığını bildirdi. Çadırlara baskın düzenlendiğini, terör örgütü IŞİD'e bağlı unsurlar ve uyuyan hücreler tarafından kullanılan silahlar, mühimmat, tüneller ve gizli ağların bulunduğunu da ekledi.¹¹

ABD Merkez Kuvvetler (CENTCOM) Komutanı Orgeneral Kenneth McKenzie, Amerikan askerlerinin Suriye'de daha ne kadar kalacağını bilmediğini ve bunun Washington'daki politika yapıcılarının kararına bağlı olduğunu belirtti. McKenzie, Rusya-Ukrayna savaşı nedeniyle Suriye'de Rus destekli güçlerin veya Rus güçlerinin ABD askerlerine yönelik herhangi bir tehdidin söz konusu olup olmadığı sorusuna, "Irak ve Suriye'deki komutanlarımla konuştum. Olabilecek her şeye karşı hazırlıklıyız. Rusya'nın Irak veya Suriye'de gerilimi tırmandırma niyetine dair herhangi bir işaret görmedik ama tabii ki şayet böyle bir durum olursa buna hazırız" yanıtını verdi.¹²

7 <https://www.rudaw.net/turkish/middleeast/syria/18032022>

8 <https://syrianobserver.com/news/74174/syria-commemorate-revolution-11th-anniversary.html>

9 <https://syrianobserver.com/news/74206/members-from-iranian-militia-killed-east-of-homs.html>

10 <https://syrianobserver.com/news/74264/isis-kills-3-iranian-soldiers-in-badia-desert.html>

11 <https://turkish.aawsat.com/home/article/3531011/sdgd-en-el-hol-kampi-nda-kapsamli-operasyonu>

12 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abd-centcom-komutani-suriyede-daha-ne-kadar-kalacaklarini-bilmedigini-soyledi/2539597>

Irak hükûmetini temsil eden bir heyet, Suriye’de bulunan Iraklı tutukluların durumunu ve bunların Irak’taki mahkemelerde yargılanmaları meselesini görüşmek üzere Kamışlı’ya bir ziyaret gerçekleştirdi. Bağdat yönetiminin, Suriye’deki 30 bin Iraklı mültecinin tahliyesi için hazırlık yaptığı öğrenildi.¹³

Suriye’de varlık gösteren ABD güçleri, İran’ın Erbil’e düzenlediği füze saldırısının ardından Haseke ve Deyrizor’da bulunan petrol sahalarındaki üslerine takviyeleri artırdı. AA muhabirinin yerel kaynaklardan edindiği bilgiye göre, 14-15 Mart’ta Irak’ın Suriye sınırındaki El-Velid Sınır Kapısı üzerinden giriş yapan onlarca tırdan oluşan konvoy, Haseke iline bağlı Rümeylan bölgesindeki üsse vardı. YPG’nin işgalindeki petrol sahasına ulaşan 150 araçlık iki konvoyda 30’a yakın Humvee tipi zırhlı askerî araçlar, akaryakıt tankeri ve çok sayıda mühimmat yer aldı.¹⁴

• Güney Suriye

Suriye’nin güneyinde bulunan Süveyda vilayetinde yerel bir grup, 17 Mart Perşembe akşamı rejim güçlerinin askerî kontrol noktalarından birine saldırı düzenledi. Fahd Güçleri’ne bağlı olduğu öne sürülen yerel savaşçılar ile Devlet Güvenlik Birimine bağlı rejim güçleri arasında şiddetli çatışmalar yaşandı. Rejim karşıtı söz konusu saldırıların rejim mensuplarının bölge sakinlerine yönelik provokasyonlarına ve bazı vatandaşlarla yaşanan sorunlara tepki olarak düzenlendiği öğrenildi. Kötüleşen yaşam koşullarına ve derin ekonomik krize karşı halk protestolarına sahne olan Süveyda’da, rejim ile halk arasındaki gerilimin devam ettiği kaydedildi.¹⁵

Beşar Esad’ın kuzeni ve Süveyda Valisi Namir Habib Mahluf, bölgede kötüleşen ekonomik koşullar sırasında ziyaret etmek istediği köyün sakinleri tarafından sınır dışı edildi. El-Mazraa kasabesindeki gruplar, kasabanın şehre giden yolunu kapatarak Mahluf ve yanındaki bir Baas Partisi üyesinin ziyaretini reddetti. Kasabadaki bir silahlı birlik, şüpheli ziyaretlerin öncesinde vatandaşların temel gereksinimlerinin sağlanması konusunda uyardı.¹⁶

• İdlib ve Harekât Bölgeleri

Suriye iç savaşının 11 yılı geride bırakması sonucu muhaliflerin yoğun olarak yaşadığı İdlib, Bab, Azez ve Tel Abyad gibi bölgelerde gösteriler düzenlenerek rejim aleyhine sloganlar atıldı. Esad rejimine hesap sorulması gerektiğini belirten göstericiler rejime karşı mücadeleye devam edeceklerini belirtti.¹⁷

13 <https://turkish.aawsat.com/home/article/3544111/bagdat-yonetimi-suriye-deki-30-bin-irakli-multecinin-tahliyesi-icin-hazirlik>

14 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abd-ypg-pkk-ismalindeki-bolgelere-sevkiyatini-artirdi/2536657>

15 <https://turkish.aawsat.com/home/article/3539046/suveйда-da-tansiyon-yukseldi>

16 <https://syrianobserver.com/news/74275/suweida-expels-assads-cousin-prepares-to-resume-protests.html>

17 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/ic-savasin-12-yilina-girdigi-suriyede-gosteriler-duzenlendi/2536017>

Millî Savunma Bakanlığında 17 Mart 2022’de yapılan açıklamada, “Teröre ve teröriste hiçbir yerde geçit yok. Fırat Kalkanı bölgesine saldırı hazırlığındaki 3 PKK/YPG’li terörist, ateş destek vasıtalarımız ile etkisiz hâle getirildi. Bölgede huzur ve güvenliğin sağlanması için her türlü tedbir alınmaya devam edilecek” bilgisine yer verildi.

■ IRAK GÜNDEMİ

• Siyaset

Irak Başbakanı Mustafa el-Kazimi, Ukrayna’nın Irak Maslahatgüzarı Aleksandr Borvzhnikov’u kabul etti. Görüşmede, iki ülke arasındaki ikili ilişkiler, Rusya ile Ukrayna arasındaki askerî çatışmalar, çatışmaların uluslararası barış ve güvenliğe etkileri gibi konular ele alındı. Kazimi, Ukrayna ile Rusya arasındaki gerilimi azaltmaya yönelik tüm çabaları desteklediğini dile getirdi.¹⁸ Diğer yandan Irak Dışişleri Bakanı Fuad Hüseyin ile Litvanyalı mevkidaşı Gabrielius Landsbergis telefon görüşmesi gerçekleştirdi. İlgili görüşmede, Irak ve Litvanya arasındaki ikili ilişkiler ile birlikte Rusya ve Ukrayna arasındaki çatışmalar hakkındaki son gelişmelerin masaya yatırıldığı aktarıldı.¹⁹

Irak Parlamentosu tarafından yapılan açıklamada, Parlamento Başkanı Muhammed el-Halbusi’nin 26 Mart tarihini Irak Cumhurbaşkanı’nın seçileceği oturumun gerçekleştirileceği tarih olarak belirlediği bildirildi. Öte yandan Irak Parlamentosu, Irak Cumhurbaşkanı adaylarının isimlerini açıkladı. Açıklamada, cumhurbaşkanı adaylığı başvurusunda bulunan 45 isimden beşinin reddedildiği belirtildi. Söz konusu 40 aday içerisinde Kürdistan Demokrat Partisi’nin (KDP) adayı ve İKBY İçişleri Bakanı Reber Ahmed ile Kürdistan Yurtseverler Birliği’nin (KYB) adayı ve mevcut Cumhurbaşkanı Berham Salih’in adının öne çıktığının altı çizildi.²⁰

Sadr Hareketi tarafından başbakan adayı olarak öne sürülen Cafer es-Sadr’ın Şii Koordinasyon Çerçevesi tarafından da kabul gördüğü aktarıldı. Cafer es-Sadr’ın tüm siyasi gruplarla yakınlığı olduğunu belirten KDP yetkilileri de üçlü ittifakın göstereceği adayın destekleneceğini vurguladı.²¹

Türkiye’nin Bağdat Büyükelçisi Ali Rıza Güney, başkent Bağdat’ta eski başbakanlardan ve Kanun Devleti Koalisyonu lideri Nuri el-Maliki ile bir araya geldi. Görüşmeye ilişkin sosyal medya hesabından açıklamada bulunan Güney, “Kanun Devleti Koalisyonu lideri Nuri el-Maliki ile görüştük. Mesajımız net: Türkiye Irak’ın birliği, bütünlüğü ve refahını desteklemektedir” ifadelerine yer verdi.²² Bağdat’ta yoğun bir diplomasi trafiği yürüten Güney, Ulusal

18 <https://ina.iq/eng/18245-pm-iraq-supports-all-efforts-to-reduce-tension-between-ukraine-and-russia.html>

19 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/Minister-Hussein-holds-a-phone-call-with-his-Lithuanian-counterpart>

20 <https://www.kurdistan24.net/tr/story/76461-Irak'ta-cumhurbaşkanının-seçileceği-tarih-belirlendi>

21 <https://ina.iq/eng/18249-consensus-regarding-the-prime-ministerial-candidate-and-jaafar-al-sadr-is-the-only-candidate-for-prime-minister-so-far.html>

22 https://twitter.com/alirizaguney_tc/status/1505466984858800128

Hikmet Akımı lideri Ammar el-Hekim ve eski başbakanlardan Nasr (Zafer) Koalisyonu lideri Haydar el-Abadi ile de bir araya geldi. Büyükelçi Güney, el-Abadi ile gerçekleşen görüşme-sinde güncel gelişmeleri ve ikili ilişkileri ele aldıklarını belirtti.²³

15 Mart tarihinde İran'ın Bağdat Büyükelçiliği, Nasıriye kentinde konsolosluk ofisi açmak için kenti ziyaret etti. Nasıriye halkı gösteri düzenleyerek İran Konsoloslugu ofisinin açıl-masını protesto etti. Protestocular ofisin açılacağı binanın önünde toplanarak İran aleyhine slogan attı.²⁴

Irak Parlamento Başkan Yardımcısı Hakim el-Zamili, Hindistan'ın Irak Büyükelçisi Prashant Besai ile görüşme gerçekleştirdi. Görüşmede petrol ve sağlık alanlarındaki iş birliği fırsat-ları değerlendirildi.²⁵

Kürdistan Yurtseverler Birliği (KYB) üyesi Gıyas es-Surci'nin yaptığı açıklamada, Kerkük vali-lik makamı konusunda iki Kürt partisi KYB ve Kürdistan Demokratik Partisi (KDP) arasındaki anlaşmaya göre, KYB adayına destek verilmesi konusunda anlaşıldığını söyledi. Surci ayrıca, Irak Cumhurbaşkanlığı makamı konusunda KYB ile KDP arasındaki aday belirleme sürecin-de yaşanan anlaşmazlığın, Kerkük valilik makamı dosyasını etkileyemeyeceğini ifade etti.²⁶

• Güvenlik

13 Mart tarihinde Devrim Muhafızları Ordusu tarafından Erbil'e düzenlenen saldırıya başta Irak hükûmeti olmak üzere birçok siyasi gruptan tepki geldi. İran'ın Erbil'de ilk defa yerleşim yerini hedef aldığı bir saldırı olarak kayıtlara geçen bu olay Irak hükûmetini harekete geçirdi.²⁷ KDP lideri Mesut Barzani ve resmî temaslarda bulunmak üzere Erbil'e gelen Irak Başbakanı Kazimi arasında geçen görüşme sonrasında, olayın detaylarının araştırılması için özel bir soruşturma ekibi oluşturma kararının alındığı açıklandı. Kazimi, Erbil ziyareti kapsamında, İKBY Başkanı Neçirvan Barzani ve Başbakanı Mesrur Barzani ile de bir araya geldi.²⁸ Başlatılan soruşturma sürecini görüşmek üzere Bağdat'ta bir araya gelen yetkililer durum değerlendirmesi yaptı. İKBY İçişleri Bakanı Reber Ahmed başkanlığındaki heyet, Irak Parla-mentosunun birinci Başkan Yardımcısı Hakim Zamili ile görüştü.²⁹ İKBY Rebar Ahmed'in toplantıda saldırıyla ilgili ayrıntılı bir rapor sunduğu ve soruları yanıtladığı belirtildi.³⁰ Görüşme-ye davet edilen İranın Bağdat Büyükelçisi İrec Mescidi'nin toplantıya katılmadığı aktarıldı.³¹

23 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/turk-buyukelci-guneyden-irakta-yogun-diplomasi-trafigi/2540650>

24 <https://www.basnews.com/tr/babat/745838>

25 <https://ina.iq/eng/18228-iraqi-indian-medical-projects-and-removing-obstacles-facing-iraqis.html>

26 <https://almaalomah.me/2022/03/15/587328/>

27 <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/iranin-erbil-saldirisi-ile-vermek-istedigi-mesaj-ne/2539205>

28 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/irakta-erbil-saldirisini-arastirmak-uzere-sorusturma-ekibi-olusturulacak/2535051>

29 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/Baghdad-to-host-the-Iranian-ambassador-official-reveals>

30 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/Kurdish-Minister-of-Interior-to-submit-a-detailed-report-in-the-Iraqi-Parliament-about-Erbil-attack>

31 <https://www.rudaw.net/turkish/middleeast/iraq/17032022>

Irak'ın Selahaddin vilayetinde bulunan Beled Askerî Üssü'nün saldırıya uğradığı açıklandı. Irak Güvenlik Medya Ağı tarafından yapılan açıklamaya göre dört füze ile düzenlenen saldırı sonucunda can kaybı ya da maddi kayıp yaşanmadı.³² Söz konusu saldırıya ilişkin açıklamada bulunan Irak Ordusu, korkakça yapılan terör eyleminin faillerinin mutlaka yakalanacağını belirtti. F-16 savaş uçaklarının ana üssü olan Beled Askerî Üssü, 2021 yılı içerisinde de en az beş kez benzer roket saldırılarına hedef olmuştu.³³

ABD, Suriye'de terör örgütü PKK'nın Suriye uzantısı YPG'nin işgalindeki petrol sahalarında bulunan üslerine, Irak toprakları üzerinden 150'ye yakın araçtan oluşan askerî ve lojistik takviye konvoyu gönderdi. Haseke ve Deyrizor'da bulunan petrol sahalarındaki ABD üslerine, İran'ın Erbil'e düzenlediği füze saldırısının ardından takviye gerçekleştirilmesi dikkat çekti.³⁴ Erbil saldırısını İran'ın ABD'ye meydan okuması olarak gören Batı medyası, bu dönemde Irak ve Suriye gibi bölgelerde ABD ve İran'ın daha fazla karşı karşıya gelebileceğini vurguluyor.³⁵

Irak'ın Selahaddin vilayetinde yer alan Haşdi Şaabi'nin Hareket Komutanlığından bir kaynağın açıklamasına göre, Makhul Dağı'nda dört terör örgütü IŞİD sığınağı imha edildi. Terör örgütlerinin sığınağı olan Makhul Dağları, teröristlerin saklandıkları ve saldırılarını planladıkları "Ölüm Dağları" olarak biliniyor.³⁶

• Ekonomi

Irak Bakanlar Kurulu Genel Sekreteri Hamid el-Gazi ve Türkiye'nin Irak Büyükelçisi Ali Rıza Güney arasında görüşme gerçekleşti. Görüşmede su politikası ve ekonomi alanındaki gelişmeler değerlendirildi. Bakanlar Kurulu Genel Sekreteri, Irak'ta gıda fiyatlarında yaşanan artışın önüne geçilebilmesi için bakanlar kurulunun üç ay süreyle vergisiz ithalatın önünü açtığına dair karar yayımladığını ifade etti.³⁷

Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) merkezli First Abu Dabi Bank'ın (FAB) Irak'ta temsilcilik açacağı belirtildi. Yeni temsilcilik ofisinin Irak'ta ticari çıkarları olan müşterilere, mali kuruluşlara ve Iraklı kurumsal müşterilere hizmet vereceği aktarıldı. İlgili temsilcilik ofisinin açılmasına yönelik açıklamada bulunan FAB CEO'su Hana el-Rostamani, "FAB'ın Irak'ta açılması uluslararası genişleme stratejimizi destekliyor ve BAE ile büyüme ekonomileri arasındaki ticareti kolaylaştırma taahhüdümüzün altını çiziyor" ifadelerini kullandı.³⁸

32 <https://twitter.com/SecMedCell/status/1504572835817312270?cxt=HHwWnMC-mbnBq0EpAAAA>

33 <https://www.rudaw.net/turkish/middleeast/iraq/18032022>

34 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abd-ypg-pkk-iskalindeki-bolgelere-sevkiyatini-artirdi/2536657>

35 <https://www.reuters.com/world/middle-east/iran-strike-iraq-signals-defiance-us-allies-region-officials-experts-say-2022-03-14/>

36 <https://www.shafaq.com/en/Iraq-News/Four-ISIS-sites-destroyed-in-Makhoul-mountains>

37 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/Baghdad-calls-on-Ankara-to-increase-water-releases-towards-Iraq>

38 <https://www.iraq-businessnews.com/2022/03/16/first-abu-dhabi-bank-to-open-office-in-iraq/>

• Sağlık ve Sosyal Hayat

Saddam Hüseyin'in İran-İrak Savaşı döneminde Kürtlere karşı başlattığı Enfal Hareketi'nin son aşaması olarak bilinen ve 5 binden fazla insanın hayatını kaybetmesine yol açan Halepçe Katliamı'nın üzerinden 34 yıl geçti.³⁹ Katliamda ölenlerin anıldığı bu süreçte Irak Parlamentosu İnsan Hakları Komisyonu, hayatını kaybedenlere ait toplu mezarı açma çalışmalarının devam ettiğini duyurdu. Komisyonun Musenna sorumlusu Macid Naim el-Ceyaşi, konuyla ilgili yazılı açıklamasında, Musenna'nın merkezine 200 kilometre uzaklıktaki Selman ilçesinde açılmamış mezarların olduğunu belirtti.⁴⁰

İrak Başbakanı Mustafa el-Kazımi, Musul vilayetine yaptığı ziyaret kapsamında, Musul'da inşası tamamlanan Betül Eğitim Hastanesi'nin açılışını gerçekleştirdi. Açılış konuşmasında vatandaşların sağlığına önem verilmesi gerektiğini belirten Kazımi, Nevruz Bayramı'nı kutladı.⁴¹

■ IKBY GÜNDEMİ

• Siyaset

İrak Başbakanı Mustafa el-Kazımi, 14 Mart tarihinde Erbil'e bir ziyaret gerçekleştirdi. Erbil Havaalanı'nda IKBY Başbakanı Mesrur Barzani tarafından karşılanan Kazımi aynı gün içerisinde IKBY Başkanı Neçirvan Barzani ile de bir araya geldi. IKBY Başkanlığından yapılan açıklamaya göre, Kazımi ve Başkan Barzani arasında gerçekleşen görüşmede, 12 Mart saldırıları ele alındı. Taraflar, saldırının Irak'ın egemenliğini ihlal ettiğini ve Irak'ın güvenlik ve istikrarına yönelik ciddi bir tehdit oluşturduğunu vurguladı. Ayrıca Kazımi görüşmede, saldırıdan derin üzüntü duyduğunu belirterek IKBY'ye destek vermek için Erbil'e geldiğini ifade etti. Öte yandan Başkan Barzani de IKBY'de hiçbir İsrail üssünün olmadığını ve İsrail üssünün hedef alındığı yönündeki açıklamaların doğru olmadığını vurguladı. Bununla birlikte Başkan Barzani, Kazımi'ye IKBY'yi ziyaret ederek verdiği destek için teşekkür ederek IKBY'nin istikrarlı bir bölge olduğunu ve bu istikrarın mutlaka korunacağını vurguladı. Buna ek olarak, tarafların Bağdat yönetimi ve IKBY'nin girişimleri ile kurulacak olan ortak komite aracılığıyla saldırı hakkında soruşturma yürütülmesi, soruşturmanın sonuçlarının kamuoyuna açıklanması ve tüm tarafların bilgilendirilmesi konularında mutabık kaldıkları bildirildi.⁴²

İrak Parlamentosu, Kürdistan Demokrat Partisi (KDP) milletvekilleri Viyan Sebri, Rebvar Hadi ve Şervan Duberdani tarafından mevcut Irak Cumhurbaşkanı ve cumhurbaşkanı adayı Berham Salih'e dava açıldığını bildirdi. İlgili davanın 2018 yılında uyuşturucu ticareti yapmakla suçlanan ve tutuklanan eski Necef valisinin oğlu Luay el-Yasiri'nin 28 Şubat tarihinde

39 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/iraktaki-baas-rejiminin-halepce-katliaminin-uzerinden-34-yil-gecti/2536855>

40 <https://www.rudaw.net/turkish/middleeast/iraq/130320226>

41 <https://www.tebaajansi.com/irak/kazimiden-nevruz-kutlamasi-h292631.html>

42 <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/1403202210>

Salih tarafından özel bir karar ile serbest kalması üzerine açıldığı kaydedildi. Konuya ilişkin açıklamada bulunan KDP Bağdat Görüşme Heyeti Üyesi Muhsin Abdülhamid, açılan dava üzerine Salih'in Irak Cumhurbaşkanlığı adaylığının feshedilmesi konusunun gündeme gelebileceğini belirtti.⁴³

IKBY Başbakanı Mesrur Barzani, sosyal medya hesabından yaptığı açıklamayla Suudi Arabistan'a yönelik saldırıları kınadı. "Suudi Arabistan'a yönelik saldırıları kınıyorum" diyen Barzani, "Sivil yerleşim alanlarına yönelik bu saldırıların amacı bölgede istikrarı bozmaktır. Suudi Arabistan hükûmeti ve halkına tam desteğimizi vurguluyoruz" dedi. 20 Mart tarihinde Suudi Arabistan'da çok sayıda bölgeye insansız hava aracı (İHA) ve roket saldırıları düzenlenmişti.⁴⁴

IKBY'de Yeni Nesil Hareketi'nin (YNH) liderliğinde muhalefet partileri bir araya geldi. Öncesinde YNH Başkanı Şahsuvar Abdulvahid, Kürdistan İslami Birliği (Yekgirtu) Genel Sekreteri Selahaddin Bahadin ve Kürdistan İslami Cemaati (Komal) Başkanı Ali Bapir ile telefon görüşmesi gerçekleştirmişti. Telefon görüşmesinden sonra bir araya gelen üç liderin⁴⁵ toplantılarına Erbil ile Bağdat arasındaki ilişkileri, devam eden ekonomik krizi, memur maaşının gecikmesini, Irak Cumhurbaşkanlığı konusunda Kürtler arasındaki rekabeti ve muhalefet partileri tarafından nasıl etken bir cephe kurulacağı konusunu masaya yatırdıkları aktarıldı.⁴⁶

19 Mart tarihinde Adalet ve Kalkınma Partisi'nden bir heyetin AKP Dış İlişkileri Başkan Yardımcısı Muhammed Ceylan başkanlığında Erbil'i ziyaret ettiği ve Erbil Valisi Ümit Hoşnav ile bir araya geldiği bildirildi. Taraflar arasında gerçekleşen görüşmede, bölgenin son durumu ile IKBY, Irak ve Türkiye arasındaki ilişkilerin ele alındığı kaydedildi. Ayrıca Türkiye'nin Erbil Başkonsolosu Hakan Karaçay, IKBY Parlamentosu Irak Türkmen Cephesi (ITC) Milletvekili İmdat Sabah Bilal, Erbil Vali Yardımcısı Ekrem Ahmed ve Erbil Merkez İlçe Kaymakamı Nebiz Abdülhamid katılımı ile gerçekleşen görüşmede de IKBY ile Türkiye arasındaki ekonomik ilişkilerin masaya yatırıldığı aktarıldı.⁴⁷

• Güvenlik

Irak Silahlı Kuvvetler Başkomutanlığı Sözcüsü Yahya Resul, Süleymaniye Asayişî'nin desteği ile Irak Terör ile Mücadele Birimi tarafından üç terör örgütü IŞİD üyesinin yakalandığını duyurdu. Ramazan ayında Süleymaniye vilayetinde canlı bomba olarak saldırıda bulunmayı planlayan teröristlerin birisinin Iraklı diğerlerinin ise yabancı kimliğine sahip oldukları kaydedildi.⁴⁸

43 <https://peyamner.net/archives/30813>

44 <https://www.kurdistan24.net/tr/story/76644-Basbakan:-Suudi-Arabistan'a-yonelik-saldirilarini-kiniyorum>

45 <https://www.sharpress.net/all-detail.aspx?Jimare=202260>

46 <https://www.peyam.net/Details/29393>

47 https://hawlati.co/page_detail?smart-id=23477

48 <https://www.awene.com/detail?article=68931>

■ TÜRKMEN GÜNDEMİ

• Siyaset

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA) Başkanı Serdar Kayalar ile görüştü. Görüşmede, TİKA'nın Irak ve Türkmen bölgelerinde gerçekleştirdiği projeleri ve çalışmalarından dolayı memnuniyetini dile getirerek, Kerkük'te bulunan Osmanlı Kışlası'nın restorasyonu ve bölgede hayata geçirilecek projeler hakkında fikir alışverişinde bulunuldu.⁵⁴

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Kerkük Milletvekili Erşat Salihî, Birleşik Krallık'ın Bağdat Büyükelçisi Bryson Richardson ile görüştü. Görüşmede, iki ülke arasındaki ilişkiler, Irak ve bölgedeki gelişmeler konuşulurken, Irak halkının tüm kesimlerini temsil eden bir ulusal hükümet kurma çabalarına verilecek destek konusu da ele alındı. Görüşmede iki taraf ekonomi, sağlık, çevre, yolsuzlukla mücadele, terörizm ve aşırıcılıkla mücadelede iki ülke arasındaki iş birliğinin güçlendirilmesine vurgu yapıldı.⁵⁵

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Kerkük Milletvekili Erşat Salihî, Irak Parlamentosunda düzenlediği basın toplantısında, Kerkük'ün akaryakıt ve elektrik temini konusunda en kötü dönemi yaşamakta olduğunu söyledi. Salihî bu durumdan dolayı vatandaşların Irak hükûmetine, Irak Petrol ve Elektrik Bakanlıklarına karşı tepkili olabilecekleri uyarısında bulundu. Salihî, Kerkük petrolünün çeşitli yollarla çalınmaya devam etmesi vatandaşların öfkeli olduğunu vurguladı. Salihî yaptığı açıklamada, "petrol konusunda dünyanın ve Irak'ın en zengin şehirlerinden biri olan Kerkük, Irak federal hükûmetinin bütçesini ve ülke ekonomisini destekleyen şehir olmasına rağmen vatandaşları akaryakıt ve elektriği Irak'ın diğer şehirlerine göre daha yüksek fiyata almaktalar. Kerkük'te bir amper fiyatının 15 bin, benzin litresinin 1300 Irak dinarına yükselmesi Kerkük halkını ciddi derecede rahatsız etmektedir. Kerkük'te nüfusun artmasına rağmen 2014 yılından beri merkezî hükûmet tarafından verilen günlük 1 milyon 350 bin litre benzinin yetmiyor ve bunun en az 2 milyon litreye çıkarılmasını talep ediyoruz" diye konuştu.⁵⁶

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Kerkük İl Başkanı Kahtan Vendavi, Kerkük İl Başkanlığına bağlı büro, dernek ve teşkilat sorumlularıyla geniş toplantı düzenledi. Toplantıda konuşma yapan Vendavi, ITC il başkanlığının 2022 yılı içerisinde gerçekleştireceği plan ve faaliyetler hakkında bilgi verdi.⁵⁷

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Erbil Milletvekili İmdat Bilal, Anadolu Ajansına verdiği demeçte, Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) Parlamentosundaki Türkmen kotasının artırılması ve

54 <https://www.tebaajansi.com/irak/itc-baskani-turandan-tika-baskanligina-ziyaret-h292470.html>

55 <https://www.facebook.com/photo/?fbid=523993802415894&set=a.484089766406298>

56 <https://earthiq.news/archives/47578>

57 <https://www.facebook.com/photo/?fbid=271157435188762&set=pcb.271160201855152>

Türkmenlerin bölgedeki kurumlarda daha fazla temsil edilmesi gerektiğini belirtti. Bilal, İKBY’de Türkmenlerin hem bir bakanlığının hem de parlamentoda 5 milletvekilinin bulunduğu işaret ederek, parlamentoda veya hükümette Türkmenlerin olmasının, özellikle de ITC’nin adaylarının bulunmasının önemli olduğunu dile getirdi. “ITC her zaman Irak’ın toprak bütünlüğü içerisinde Türkmenlerin yegâne temsilcisi olarak hak ve hukuklarını müdafaa eden bir partidir” diyen Bilal, “önümüzdeki seçimler için daha teşkilatlı, daha organize olmamız gerekir. Bu defa ITC’den sadece bir milletvekili değil, en azından iki veya üç Türkmen milletvekilinin İKBY Parlamentosunda olmasında fayda var. Çünkü buradaki halk, gerçekten ITC’yi bir çözüm noktası olarak görüyor. O yüzden bizim yükümüz ağır ve bizden beklentiler çok” ifadelerinde bulundu.⁵⁸

• Güvenlik

Kuzey Petrol Şirketine bağlı güvenlik güçlerinden yapılan açıklamada, Kerkük’ün Yayçı nahiyesine operasyon düzenlendiği belirtildi. Düzenlenen operasyona ilişkin yapılan açıklamada, nahiyede petrol kaçakçılığında kullanılan sığınak ve 5 deponun ele geçirildiği açıklandı.⁵⁹

Irak federal polis güçlerinden yapılan açıklamada, Kerkük’ün güneyinde yer alan Riyad nahiyesinde terör örgütü IŞİD’e karşı operasyon düzenlendiği belirtildi. Düzenlenen operasyona ilişkin yapılan açıklamada, 2 adet el yapımı bomba, 5 adet havan topu ve içi C4 patlayıcısıyla dolu 2 adet bidonun ele geçirildiği açıklandı.⁶⁰

Güvenlik kaynaklarından yapılan açıklamada, terör örgütü IŞİD, Kerkük’ün güneyinde yer alan Reşad Nahiyesinde bulunan federal polis güçlerine yönelik saldırı düzenlediği belirtildi. Saldırıya ilişkin yapılan açıklamada, 2 polis mensubunun yaralandığı açıklandı.⁶¹

Kerkük Polis Müdürlüğünden yapılan açıklamada, Kerkük’ün Domiz Semtinde terör örgütü IŞİD’e yönelik operasyon düzenlendiği belirtildi. Düzenlenen operasyona ilişkin yapılan açıklamada, Irak Terör Yasası’nın 4. maddesi kapsamında aranmakta olan 2 IŞİD mensubunun yakalandığı açıklandı.⁶²

Güvenlik kaynaklarından yapılan açıklamada, Kerkük’ün Havice ilçesine bağlı el-Abbasiye nahiyesinde konuşlu terör örgütü IŞİD’e yönelik operasyon düzenlendiği belirtildi. Bölgede bulunan Haşdi Şaabi güçlerinin de katıldığı operasyona ilişkin yapılan açıklamada, Irak Terör Yasası’nın 4. maddesi kapsamında aranmakta olan 1 üst düzeyli IŞİD mensubunun yakalandığı açıklandı.⁶³

58 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/turkmen-milletvekili-bilal-ikby-meclisinde-turkmen-kotasi-artirilmali/2523605>

59 <https://www.dijlah.tv/index.php?page=article&id=302489>

60 <https://www.dijlah.tv/index.php?page=article&id=302584>

61 <https://www.dijlah.tv/index.php?page=article&id=302569>

62 <https://earthiq.news/archives/47261>

63 <https://www.mawazin.net/Details.aspx?jimore=187341>

• Sağlık ve Sosyal Hayat

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan, Türkiye'nin Bağdat Büyükelçiliği tarafından düzenlenen 18 Mart Çanakkale Şehitlerini Anma Töreni'ne katıldı.⁶⁴

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan, ITC Diyalı İl Başkanlığı tarafından "Türkmenler Birlik ve Barış Mesajıdır" sloganı altında düzenlenen festivale katıldı. Festivalde konuşma yapan Turan, "Türkmenler gür ve ulusal bir sestir. Türkmenler Irak'ın bölünmesine karşı bir duvar gibi durdular ve durmaya da devam edeceklerdir" ifadesini kullandı.⁶⁵

Türkiye Maarif Vakfı ve Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığının iş birliği ile "Türkmeneli Eğitim Çalıştayı" düzenlendi. Irak Türklerinin Türkçe ana dil eğitiminin yol haritası ve geleceğinin değerlendirildiği çalışmaya, Musul, Kerkük, Erbil, Bağdat, Selahattin ve Kifri'den eğitimciler katıldı.⁶⁶

■ KÖRFEZ GÜNDEMİ

• Suudi Arabistan

İngiltere Başbakanı Boris Johnson ve beraberindeki heyet, Riyad'a bir ziyaret gerçekleştirdi ve Suudi Arabistan Veliht Prensi Muhammed bin Selman ile bir araya geldi. Görüşmede Ukrayna sorununun, diğer bölgesel ve uluslararası meselelerin konuşulduğu ifade edildi. Görüşmeye Suudi Arabistan Enerji Bakanı Prens Abdülaziz bin Selman'ın da katıldığı, iki ülke arasında Stratejik Ortaklık Konseyi kurulması adına bir mutabakat zaptı imzalandığı belirtildi. Başbakan Johnson'ın Körfez ziyaretinin daha fazla petrol tedarikini güvence altına almak ve Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'e baskıyı artırmak amacı ile gerçekleştirdiğine değinildi.⁶⁷

Japonya Başbakanı Fumio Kishida'nın Suudi Arabistan Veliht Prensi Muhammed bin Selman ile petrol üretiminin artırılması ihtimali üzerine görüştüğü belirtildi. Telefon görüşmesinin ardından Kishida'nın Suudi Arabistan liderliğinde petrol piyasasını istikrarlılaştırmak üzerine yüksek beklentileri olduğu ve Ukrayna krizinde iş birliği kurma konusunda da anlaşıldığı açıklandı.⁶⁸

Suudi Arabistan Devlet Bakanı ve Şura Konseyi İşleri İçin Kabine Üyesi olan Dr. Essam bin Saad bin Saeed ile Mısır Planlama ve Ekonomik Gelişim Bakanı ve Mısır Varlık Fonu yöneticisi olan Dr. Hala Al-Saeed arasında bir görüşme gerçekleştirildi. Mısır Başbakanı Dr.

64 <https://twitter.com/hasanturank/status/1504780359837356033/photo/2>

65 https://www.tebaajansi.com/irak/itc-baskani-turandan-diyaleye-ziyaret-h292586.html?fbclid=IwAR1V9vVky16z2muuzlZVMBnr8MC6QZQFQse-FCI-Ca_GR3XmxYUsRG0bYgs

66 <https://www.tebaajansi.com/irak/turkmeneli-egitim-calistayi-istanbulda-duzenlendi-h292573.html>

67 <https://www.reuters.com/world/saudi-crown-prince-meets-british-pm-johnson-riyadh-spa-2022-03-16/>

68 <https://www.reuters.com/world/japan-pm-kishida-discussed-possible-oil-output-increase-with-saudi-arabia-2022-03-17/>

Mustafa Madbouly'in de bulunduğu görüşmede hükûmetler arasında Suudi Arabistan Kamu Yatırım Fonu'nun Mısır'daki yatırımları hakkında taslak bir anlaşma imzalandığı ifade edildi. Tarafların anlaşmanın iki ülke arasındaki yakın tarihî ilişkilere dayalı olduğunu vurguladığı, iş birliğinin güçlendirilmesine de değinildiği aktarıldı.⁶⁹

Suudi Arabistan, BM Genel Kurulunda gerçekleştirilen oylama ile birlikte Asya ve Pasifik ülkelerinde aday gösterilmesinin ardından 2022-2028 dönemi için Birleşmiş Milletler Uluslararası Ticaret Hukuku Komisyonu (UNCITRAL) üyeliğini aldı.⁷⁰

Suudi Arabistan Veliht Prensi Muhammed bin Selman, Ulusal Gelişim Fonu için yeni bir strateji planı duyurdu. Plana göre 2030 yılına kadar ekonomiye 570 milyar riyal (151.94 milyar dolar) katkıda bulunulacağı ifade edildi. Yeni strateji altında bu fonun Suudi Arabistan'ın petrol dışı gayrisafi yurt içi hasılasını üç katına çıkararak 605 milyar dolara yükselmesine destek olacağı belirtildi.⁷¹

Suudi Arabistan'ın, Çin Devlet Başkanı Xi Jinping'i Riyad'ı ziyaret etmesi için davet ettiği ve bu ziyaretin mayıs ayında gerçekleşebileceği ifade edildi. Washington ile ilişkilerin gerildiği bir dönemde Pekin ile ilişkileri derinleştirmek için bu ziyaretin önemli olacağı belirtildi.⁷²

• Birleşik Arap Emirlikleri (BAE)

Abu Dabi Veliht Prensi Muhammed bin Zayid, İngiltere Başbakanı Boris Johnson'ı Abu Dabi'de kabul etti ve iki ülke arasındaki tarihî ilişkiler, çeşitli alanlardaki iş birliği ve koordinasyon, bölgesel ve küresel meseleler ele alındı. Görüşmede BAE Ulusal Güvenlik Danışmanı Şeyh Tahnun bin Zayid Al Nahyan'ın da bulunduğu ifade edildi. Ukrayna krizi ve insani etkileri de dâhil olmak üzere bölgesel ve küresel konularda da fikir alışverişinde bulunulduğu aktarıldı. Taraflar arasında küresel enerji piyasasının istikrarı hakkında da görüşüldüğü belirtildi.⁷³ Johnson ve Muhammed bin Zayid'in iki ülkenin güvenlik, savunma ve istihbarat iş birliğini Husi milislerinden gelen tehditlere karşı arttırması konusunda hemfikir olduğu ifade edildi.⁷⁴ Muhammed bin Zayid'in Japonya Başbakanı Fumio Kishida ile de telefon görüşmesi gerçekleştirdiği aktarıldı. Görüşmede iki ülke arasındaki stratejik ilişkilerin ve güçlendirme yollarının değerlendirildiği ifade edildi. Görüşmede Ukrayna'daki gelişmeler dâhil olmak üzere bölgesel ve uluslararası meselelerinde de konuşulduğu belirtildi. İki liderin enerji güvenliğine ve küresel enerji piyasalarının istikrarına da değindiği aktarıldı.⁷⁵

69 <https://www.spa.gov.sa/viewstory.php?lang=en&newsid=2338049>

70 <https://www.spa.gov.sa/viewstory.php?lang=en&newsid=2337992>

71 <https://www.reuters.com/world/middle-east/saudi-arabia-launches-new-strategy-national-development-fund-2022-03-14/>

72 <https://www.reuters.com/world/middle-east/saudi-arabia-invites-chinas-xi-visit-wsj-2022-03-14/>

73 <https://www.wam.ae/en/details/1395303030441>

74 <https://www.reuters.com/world/uk-pm-johnson-seeks-additional-oil-flows-uae-saudi-2022-03-15/>

75 <https://www.wam.ae/en/details/1395303030012>

BAE Dışişleri Bakanı Şeyh Abdullah bin Zayid Al Nahyan, Moskova'da BAE'nin küresel enerji güvenliğini artırmak için Rusya ile iş birliğine yatkın olduğunu ifade etti. Şeyh Abdullah, Rusya Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov ile düzenlediği ortak basın toplantısında enerji ve gıda piyasasının istikrarının sağlanmasının önemine değindi. Abdullah bin Zayid'in Ukrayna krizini çözmek adına arabuluculuk girişimlerini desteklediği, BAE'nin taraflarla iletişime geçmeye hazır olduğunu ifade ettiği aktarıldı. Şeyh Abdullah'ın Moskova'da olduğu süre boyunca İran, Suriye ve Irak hakkında da görüşmeler gerçekleştirileceği belirtildi.⁷⁶

BAE Dışişleri Bakanı Abdullah bin Zayid Al Nahyan ve Arjantin Dışişleri Bakanı Santiago Cafiero arasında bir görüşme gerçekleştirildi. Görüşmede iki ülke arasındaki ilişkiler ve iş birliğinin geliştirilmesi üzerinde konuşulduğu ifade edildi. Taraflar arasında bölgesel ve uluslararası gelişmelerin de değerlendirildiği belirtildi.⁷⁷ Cafiero'nun BAE'nin ülkesi için bölgedeki önemli ortaklardan olduğunu ve iki ülke arasındaki ekonomik ve ticari ilişkileri de geliştirmek istediği ifade edildi. İki ülkenin yenilenebilir enerjinin önemine de inandığı belirtildi. Arjantin'in tarım ve gıda sektörlerine de odaklandığı, yatırım çekmek için BAE'nin de stratejik bir konumu olduğu ifade edildi.⁷⁸

Suriye'de rejim lideri Beşar Esad, iç savaş başladığından beri ilk yurt dışı ziyaretini BAE'ye gerçekleştirdi. Esad, Abu Dabi Velihaht Prensi Muhammed bin Zayid ve Dubai Emiri Şeyh Muhammed bin Raşid Al Maktum ile görüştü. Muhammed bin Zayid, Suriye'nin Arap güvenliğinin temel yapı taşlarından biri olduğunu vurgulayarak BAE'nin iş birliğine hazır olduğunu ifade etti. Tarafların Suriye'nin toprak bütünlüğünün sağlanmasını ve yabancı kuvvetlerin ülkeden çekilmesini vurguladığı belirtildi. Suriye için siyasi ve insani destek üzerine de görüşüldüğü, barışçıl bir çözüme ulaşılması gerektiğine de dikkat çekildiği ifade edildi.⁷⁹

• Katar

Katar Dışişleri Bakanı Şeyh Muhammed bin Abdurrahman Al Sani, Rus mevkidaşı Sergey Lavrov ile bir görüşme gerçekleştirdi. Söz konusu görüşmede Ukrayna'daki savaş ve diğer bölgesel-küresel gelişmelerin de ele alındığı ifade edildi. Katar Dışişleri Bakanı, Ukrayna'daki gerilimin arttırılmasından kaçınılması gerektiğini, krizin yapıcı diyalog ve diplomatik yollarla çözülmesinin önemini ifade etti. İki bakanın da krizin barışçıl yollarla çözülmesi için uluslararası girişimlere ihtiyaç olduğuna vurgu yaptığı da belirtildi. İki ülke arasında anlaşmalara dayalı ticaret ve ortak yatırımların da korunmasının yollarına değinilmiştir. Lavrov'un Doha'yı ziyaret ederek ortak komite görüşmeleri gerçekleştirilebileceği de ifade edildi belirtildi.⁸⁰

76 <https://www.reuters.com/world/uae-keen-cooperate-energy-security-with-russia-minister-2022-03-17/>

77 <https://www.wam.ae/en/details/1395303029956>

78 <https://www.wam.ae/en/details/1395303030014>

79 <https://www.reuters.com/world/middle-east/syrian-president-assad-met-dubai-ruler-syrian-presidency-2022-03-18/>

80 <https://www.dohanews.co/russia-says-no-obstacles-in-nuclear-deal-after-qatars-fm-visit-to-moscow/>

Katar Emiri Şeyh Temim bin Hamad Al Sani ve İngiltere Başbakanı Boris Johnson arasında bir telefon görüşmesi gerçekleşti. Görüşmede Ukrayna'daki gelişmelerin ve enerji güvenliğinin gündeme alındığı belirtildi. İki liderin enerji piyasası hakkında endişe duydukları ve küresel enerji güvenliğinin geliştirilmesi konusunda çalışmaya devam etme konusunda hemfikir oldukları ifade edildi. Tarafların gaz tedarikinin sürdürülebilirliği sağlama ve yenilenebilir enerjinin geliştirilmesi üzerine de hemfikir olduğu belirtildi.⁸¹

Katar Kalkınma Fonu (QFFD), Fas'ta Assilah konut projesinin açılışını ikinci aşamanın tamamlanmasının ardından gerçekleştirdi. Projenin Fas toplumuna ihtiyaçlarını karşılayabilecek etkili bir konut sağladığı söylendi. Yapının Katar tarafından finanse edildiği, 204 konut ve 12 binadan oluştuğu belirtildi. Projenin QFFS ve Assilah Forum Vakfı iş birliğinde gerçekleştirildiğine de değinildi. Söz konusu projeye Katar ve Fas ilişkilerinin güçlendiği ifade edildi.⁸²

Katar ve Ürdün, hava hizmetleri anlaşması imzalayarak Ürdünlü şirketlerin daha küresel güzergahlarla bağlantı kurmasını sağladı. Anlaşmanın Katar Sivil Havacılık Otoritesi ve Ürdün Sivil Havacılık Düzenleyici Komisyonu arasında imzalandığı belirtildi. Anlaşmayla birlikte Katar ve Ürdün arasında havacılık alanında da iş birliğinin geliştiği, ilişkilere de olumlu yansıtacağı ifade edildi.⁸³

Katar Emiri Şeyh Temim bin Hamad Al Sani, Barzan gaz projesinin açılışını gerçekleştirdi. Söz konusu projeye Kuzey Alanı'nda doğal gaz üretme işlemlerinin başladığı ifade edildi. Bu gaz santrali ile Katar'ın yüksek yerli enerji ve deniz suyu arıtma sisteminin ihtiyacının karşılanabileceği belirtildi. Santralin günlük olarak 1.4 milyar küp gaz üretebileceği QatarEnergy tarafından duyuruldu. Projenin ülke için doğal gaz ihtiyacını karşılamak için önemli olduğu da vurgulandı. Santralin elektrik ve su tesislerine sağladığı katkıyla FIFA Dünya Kupası'nın da ihtiyaçlarının karşılanacağı ifade edildi.⁸⁴

• Kuveyt

Kuveyt Başbakan Yardımcısı ve İçişleri Bakanı Şeyh Ahmed Nevaf Al-Ahmed Al-Sabah ile Başbakan Yardımcısı ve Savunma Bakanı Şeyh Talal Halid Al-Ahmed Al-Sabah, parlamentoda anayasal yeminleri ederek göreve başladı.⁸⁵

Kuveyt Kamu İşleri Bakanı ve Gençlik İşleri İçin Devlet Bakanı Ali Al-Mousa'nın parlamentodaki soruşturmayı olumlu bir şekilde geçmesi ve tekrar güvenoyunu alması üzerine Kuveyt Emiri Şeyh Nevaf Al-Ahmed Al-Cabir Al-Sabah'ın bakanı tebrik ettiği belirtildi. Ali Al-Mousa'yı Velihaht Prens Şeyh Mişal Al-Ahmed Al-Cabir Al-Sabah'ın tebrik ettiği ifade edildi.⁸⁶

81 <https://www.dohaneews.co/qatars-amir-and-uks-boris-johnson-discuss-ukraine-and-energy-security/>

82 <https://www.dohaneews.co/qatar-and-morocco-inaugurate-a-major-residential-project-in-rabat/>

83 <https://www.dohaneews.co/qatar-and-jordan-agree-to-cooperate-in-aviation-sector/>

84 <https://www.dohaneews.co/long-delayed-barzan-gas-plant-inaugurated/>

85 <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=3030735&Language=en>

86 <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=3030905&Language=en>

• Umman

Kabineden Sorumlu Başbakan Yardımcısı Sayyid Fahd bin Mahmud Al Said, Katar Çalışma Bakanı Dr. Ali Said Samikh Al Marri'yi makamında ağırladı. Görüşmede iki ülke arasındaki ilişkilerin gözden geçirildiği, iş gücü, insan kaynakları gelişimi, teknik ve teknoloji alanında eğitim ve uzmanlık değişimi alanlarında iş birliğinin artırılmasına üzerine konuşulduğu belirtildi. Tarafların iki ülke arasında imzalanan anlaşmaların ve mutabakat zaptlarının aktif hâle getirilmesini, Dünya Kupası 2022'nin ekonomik faydasının en üst seviyeye çıkarılmasını, bölgesel ve uluslararası meselelerin gözden geçirdiği de ifade etti.⁸⁷ Katar Çalışma Bakanı Dr. Ali Said Samikh Al Marri, Umman Çalışma Bakanı Dr. Mahad Said Ba'Owain ile de bir görüşme gerçekleştirdi. Görüşmede çeşitli alanlarda iş birliğini geliştirmenin yolları üzerinde duruldu. Umman'ın kamu ve özel sektörde istihdam süreci, maaş, işçi bakımı ve eğitimi gibi alanlardaki başarılarının da gözden geçirildiği belirtildi.⁸⁸

Umman yetkilileri, İngiltere ve İran'daki mevkidaşları ile iş birliği yaparak, İran'da rehin tutulan İngiliz vatandaşlarının serbest bırakılmasına ve ülkelerine dönmeleri için hazırlıkların tamamlanması için Muskat'a getirilmesine yardımcı oldu. Sultan Heysem bin Tarık'ın kraliyet kararnamesi ile Muskat'a getirilen İngiliz vatandaşları, Nazanin Zagrhari-Ratcliffe ve Anosheh Ashoori'nin güvenli bir şekilde Umman'a geldiği belirtildi. Truss'ın İngiliz vatandaşlarının serbest bırakılmasına dair diplomatik desteği güvence altına almak için Umman Dışişleri Bakanı Sayyid Badr bin Hamad Al Busaidi ile de görüştüğü ifade edildi.⁸⁹

Umman Ticaret, Sanayi ve Yatırım Arttırma Bakanı Qais Muhammed Al Yusuf, Kenya Dışişleri Bakanı Raychelle Omamo'yu makamında ağırladı. Tarafların iki ülke arasındaki iş birliği, Umman'ın 2040 Vizyonu doğrultusunda ekonomik çeşitlendirme sektörleri üzerine görüştüğü ifade edildi. Görüşmede iki ülkedeki yatırım ve ticaret çevresi, taraflar arası ticaret hacminin geliştirilmesi üzerinde de durulduğu belirtildi.⁹⁰

Umman Ticaret ve Sanayi Odası (OCCI), 17 kişilik heyetiyle Sri Lanka'ya ziyarette bulundu. Redha Bin Cuma Al Salih tarafından yönetilen heyetin Umman'daki tüm özel sektörü temsil ettiği belirtildi. Umman heyetini, Sri Lanka'nın Umman Büyükelçisi Şeyh Cuma Hamdan Al Shehhi'in Bandaranaike Ulusal Havalimanı'nda karşıladığı aktarıldı. Ziyaretin amacının iki ülkedeki ticaret ve yatırım alanında fırsatları keşfetmek ve özel sektörleri birbirine bağlamak olduğu belirtildi.⁹¹

87 <https://timesofoman.com/article/114292-sayyid-fahd-receives-qatari-minister-of-labour>

88 <https://timesofoman.com/article/114309-oman-qatar-labour-ministers-discuss-ways-to-enhance-cooperation>

89 <https://timesofoman.com/article/114417-oman-helps-negotiate-release-of-two-uk-nationals-from-iran>

90 <https://timesofoman.com/article/114299-oman-kenya-discuss-ways-to-boost-trade-and-economic-cooperation>

91 <https://timesofoman.com/article/114362-high-level-omani-business-delegation-concludes-productive-visit-to-sri-lanka>

• Bahreyn

Bahreyn Kralı Hamad bin İsa Al Halife ve Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin arasında bir telefon görüşmesi gerçekleşti. İki liderin tarihsel ilişkileri ve söz konusu ilişkilerin çeşitli alanlarda gelişmeye devam etmesi üzerine konuştuğu ifade edildi. Görüşmenin ülkeler arasındaki farklılıkların diplomatik yollarla çözülmesinin önemine, gerginlikten kaçınılması için diyalogun ve barışçıl yolların kullanılmasına odaklandığı belirtildi. Ukrayna'daki gelişmeler üzerine de konuşulduğu, tarafların kalıcı ve kapsamlı bir barış için uluslararası girişimlerin önemini vurguladığı, tüm tarafların çıkarlarının ve ulusal güvenliğinin garanti edilmesi gerektiğini ifade ettiği aktarıldı. Bahreyn kralının Ukrayna'da insani yardım ve sivillere hizmet sağlanmasının önemini de vurguladığı belirtildi.⁹²

Bahreyn Dışişleri Bakanı Dr. Abdullatif bin Raşid Al-Zayani, İnsan Hakları Ulusal Enstitüsü (National Institution for Human Rights-NIHR) Başkanı Ali Ahmed Al-Derazi ve Bahreyn Hukukçular Toplumu (Bahrain Jurists Society-BJS) Başkanı Abdulcabbar Ahmed Al-Tayeb ile bir görüşme gerçekleştirdi. Görüşmeye İnsan Hakları Sektörü Başkanı Dr. Arwa Hasan Al-Sayed'in ve BM'nin Bahreyn daimî temsilcisi Dr. Yusuf Abdülkerim Bucheeri'nin de katıldığı ifade edildi. Görüşmede Bahreyn'in insan haklarını koruma konusunda gerçekleştirdiği başarıların gözden geçirildiği belirtildi. Görüşmede Dışişleri Bakanlığı, NIHR ve BJS arasında insan hakları konusunda iş birliğine ve koordinasyona da değinildiği aktarıldı.⁹³

Ulusal Uzay Bilimi Ajansı (National Space Science Agency-NSSA) CEO'su Dr. Muhammed İbrahim Al Aseeri'nin Türkiye'nin Bahreyn Büyükelçisi Esin Çakıl'ı makamında ağırladığı ifade edildi. Görüşmede uzay konusunun ve ilgili alandaki iş birliği üzerine konuşulduğu belirtildi.⁹⁴

• Yemen

Husi Yüksek Devrim Komitesi Başkanı Muhammed Ali el-Husi, Suudi Arabistan'ın Yemen savaşında arabulucu olamayacağını ifade etti. El-Husi'nin Riyad'ın arabulucu değil, savaşta bir taraf olduğunu belirttiği de aktarıldı. Açıklamanın Suudi merkezli KİK'in Husi hareketini ve diğer Yemenli tarafları Riyad'a müzakere için daveti üzerine geldiğine dikkat çekildi.⁹⁵ Husilerin Suudi Arabistan öncülüğündeki koalisyon ile herhangi bir görüşmenin tarafsız bir ülkede yapılabileceğini açıkladığı belirtildi. Önceliğin ise Yemen limanlarındaki ve Sanaa Havalimanı'ndaki nedensiz kısıtlamaların kaldırılması olduğu Husiler tarafından ifade edildi. Husiler tarafından savaşın ve ablukanın sponsoru bir ülkede müzakerelerin gerçekleşmesinin mantıklı ve adil olmadığı belirtildi.⁹⁶

92 <https://www.bna.bh/en/HMKingreviewsbilateralrelationswithRussianPresident.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlzON1%2bDrpqrRsBnc0lrUrXLs4NbUk%3d>

93 <https://www.bna.bh/en/ForeignMinisterholdsmeetingwithNIHRPresidentBJSChairman.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlzON1%2bDi0uWSHfyTpcFqfcvTzsLPQ%3d>

94 <https://www.bna.bh/en/NSSATurkishAmbassadordiscusscooperation.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlzON1%2bDqRtdyLLBzmniaJklNaP3wA%3d>

95 <https://www.reuters.com/world/middle-east/houthi-official-says-saudi-arabia-cannot-be-mediator-yemen-war-2022-03-15/>

96 <https://www.reuters.com/world/middle-east/yemen-houthis-welcome-talks-with-saudi-led-coalition-neutral-country-statement-2022-03-16/>

Birleşmiş Milletler Yemen Özel Temsilcisi Hans Grundberg'in nisan ayında başlayan ramazan süresince Yemen'de olası bir ateşkes üzerine tartıştığı belirtildi. Grundberg'in Husilerin müzakerecisi ve Umman yetkilileri ile Muskat'ta bir araya geldiği, Yemen'deki insani durumu ve olası ateşkesi görüştüğü ifade edildi.⁹⁷

KUZEY AFRİKA GÜNDEMİ

• Mısır

Ukrayna ve Rusya arasındaki savaş nedeniyle yabancı yatırımcıların Mısır'dan paralarını çekmeleri sonucu Mısır lirası %11 değer kaybı yaşamıştır. Buna karşılık Mısır Merkez Bankası gecelik faizleri %100 oranında arttırmıştır. Mısır'ın IMF ile olası bir yardım için görüşme hâlinde olduğu fakat henüz resmî bir isteğin yapılmadığı dile getirilmiştir.⁹⁸

ABD Ortadoğu Kuvvetleri Komutanı General Frank McKenzie bir kongre oturumunda yaptığı konuşmada ABD'nin Mısır'a F-15 tedarik edeceğini düşündüğünü açıklamıştır. McKenzie F-15'lerin sayısı ve ne zaman teslim edileceği ile ilgili ayrıntı vermemiştir.⁹⁹

İsrail Başbakanlık Ofisi yaptığı açıklamada, Mısır ve İsrail arasında yeni bir hava yolu güzergâhının açılacağını duyurmuştur. Şarm El-Şeyh, Kızıldeniz'de bir tatil şehri olmakla bilinmektedir. Açıklamada uçuş güzergâhının güvenliğinin İsrail ve Mısır güvenlik kurumları ve İsrail iç istihbarat servisi Shin-Bet ile görüşüldüğü aktarılmıştır.¹⁰⁰

• Libya

Libya Devlet Yüksek Konseyi (DYK) Başkanı Halid el-Mişri, ülkede istikrarın önünü açacak anayasal bir temel ve seçim yasaları üzerinde uzlaşma çağrısında bulundu. Konseyin basın ofisinden yapılan açıklamaya göre, DYK Başkanı Mişri, İngiltere'nin Trablus Büyükelçisi Caroline Hurndall ile görüştü. Görüşmede bölgesel ve uluslararası gelişmeler hakkında fikir alışverişinde bulunan Mişri ve Hurndall, ayrıca iki ülke arasındaki ilişkileri geliştirmenin yollarını ele almıştır. Libya'daki seçimlerin başarıyla gerçekleştirilmesi konusunu görüştüklerini söyleyen Mişri, Libyalıların taleplerine cevap veren ve ülkede istikrarı sağlayacak anayasal bir temel ve şeffaf seçimlerin yapılması için seçim yasalarının üzerinde uzlaşılması gerektiğini belirtmiştir.¹⁰¹

BM Siyasi İşlerden Sorumlu Genel Sekreter Yardımcısı Rosemary DiCarlo, BM Güvenlik Konseyine brifinginde, Libya'nın batısında silahlı gruplar arasında giderek artan "tehditkâr söy-

97 <https://www.reuters.com/world/middle-east/un-envoy-discussing-yemen-truce-ramadan-2022-03-20/>

98 <https://www.reuters.com/world/africa/egyptian-pound-drops-10-after-ukraine-war-prompts-dollar-flight-2022-03-21/>

99 <https://www.middleeastmonitor.com/20220315-washington-to-provide-egypt-with-f-15-jets-us-general-says/>

100 <https://www.middleeastmonitor.com/20220316-israel-egypt-to-open-tel-aviv-sharm-el-sheikh-flight-route/>

101 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/libya-devlet-yuksek-konseyi-baskani-misriden-secim-yasalari-uzerinde-uzlasi-cagrisi/2536339>

lemeler” gözlemlediklerini belirtmiştir. Trablus ve Libya’nın doğusundaki şehirler arasındaki uçuşların askıya alındığı ve karşıt gruplarca hareketin engellendiği “endişe verici” gelişmeler yaşandığına dikkati çeken DiCarlo, “Libya, şu an kurumlarını bir kez daha bölme ve son 2 yılda elde edilen kazanımları tersine çevirme riski bulunan yeni bir siyasi kutuplaşmayla karşı karşıya” demiştir. DiCarlo, Libyalı taraflara sorumlu liderlik gösterme ve barışçıl bir çözüm için BM’nin çabalarına destek verme çağrısı yapmıştır.¹⁰²

ABD’nin Trablus Büyükelçiliğinden yapılan yazılı açıklamaya göre, Büyükelçi Richard Norland, Libya Yüksek Seçim Komisyonu Başkanı İmad es-Sayih ile bir araya gelmiştir. ABD’li Büyükelçi Norland, görüşmeye ilişkin, “Sayih’ten, Libyalı taraflar arasında ileriye dönük siyasi bir anlaşmaya varılması hâlinde seçimleri düzenlemeye hazır olduklarını duymak cesaret vericiydi” ifadelerini kullanmıştır. Açıklamada ayrıca Libya’daki tüm taraflara, Birleşmiş Milletler (BM) Libya Özel Temsilcisi Stephanie Williams’ın, Tobruk’taki Temsilciler Meclisi ve Devlet Yüksek Konseyi arasında oluşturmak için çabaladığı ortak komisyonu destekleme çağrısı yapılmıştır.¹⁰³

• Tunus

Tunus Genel İşçi Sendikası (UGTT) yaptığı açıklamada uluslararası donörlerden fon bulunabilmesi için ülkenin siyasi istikrara ihtiyacı olduğunu belirtmiştir. Yapılan açıklamada eğer ülkeyi kurtarmak için ekonomik ve politik diyalog olmayacaksa sendikanın harekete geçeceği ve sessiz kalmayacağı açıklanmıştır. UGTT Başkan Yardımcısı Salah Eddine Salmi, Said hükûmetinin IMF ile kurtarma paketi hakkında görüştüğünü fakat UGTT’nin Tunus’un anlaşmanın parçası olarak sunduğu ekonomik reformları kabul edemeyeceğini belirtmiştir. Salmi reformların kamuda işe alımları durdurmayı, beş yıl boyunca ücretleri dondurmayı bazı devlet şirketlerinin satılmasını ve dört yıl içinde tüm sübvansiyonların kaldırılmasını içerdiğini belirtmiştir. UGTT, Tunus’ta daha çok kamu sektörü ile ilgilendiğinden bu tarz bir anlaşmayı kabul etmesi zor görünmektedir.¹⁰⁴

• Cezayir

Cezayir, İspanya’nın Batı Sahra üzerinde Fas’ın özerklik ilan etme planını desteklediği gerekçesi ile Madrid büyükelçisini geri çağırmıştır. Cezayir’in resmî medyasından yapılan açıklamada İspanya’nın yıllardır Batı Sahra konusunda sürdürdüğü tarafsızlığını “ani şekilde” değiştirmesi eleştirilmiştir. Daha önce İspanya Dışişleri Bakanı Jose Manuel Albares, Fas’ın 2007 yılında Batı Sahra’nın Fas egemenliği altında özerk bir bölge olması önerisini destekleyerek bunun uzun süredir devam eden çatışmayı sona erdirmek için en ciddi, gerçekçi ve güvenilir öneri olarak nitelendirmiştir.¹⁰⁵

102 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/bmden-libya-yeni-bir-siyasi-kutuplasmayla-karsi-karsiya-uyarisi/2537653>

103 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/libya-yukse-secim-komisyonu-siyasi-uzlasi-saglanirsa-secimleri-duzenlemeye-haziriz/2540138>

104 <https://www.reuters.com/world/africa/imf-staff-visit-tunisia-talks-possible-financing-program-this-month-2022-03-18/>

105 <https://www.aljazeera.com/news/2022/3/19/algeria-recalls-spain-envoy-over-western-sahara-policy-change>

Cezayir Cumhurbaşkanlığından yapılan yazılı açıklamada Tebbun, ülkesiyle Fransa arasındaki ateşkes anlaşmasının 60. yılı dolayısıyla halka hitaben bir mesaj yayımlamıştır. Fransa'nın sömürge suçlarının unutulmayacağını ve güncelliğini kaybetmeyeceğini vurgulayan Tebbun, ülkesinin arşivleri geri alma hakkından ve kurtuluş savaşı sırasındaki kayıpların akibetini ortaya çıkarma çabasından vazgeçmeyeceğini kaydetmiştir. Tebbun, Fransa'nın sömürge döneminde Cezayir'in güneyinde gerçekleştirdiği nükleer denemeler nedeniyle hayatını kaybedenler için tazminat talep edeceklerini aktarmıştır.¹⁰⁶

Cezayir Dışişleri Bakanı Ramtan Lamamra'nın Çin ziyareti kapsamında iki ülke tarafından ortak bir yazılı açıklama yapılmıştır. Cezayir Dışişleri Bakanlığınca yayımlanan ortak açıklamada, Ukrayna meselesiyle ilgili olarak Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin amaç ve ilkelerine bağlı kalınmasının ve devletlerin egemenliğine, toprak bütünlüğüne saygı gösterilmesinin gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca bölünemez güvenlik ilkesine bağlı kalınması ve ilgili tarafların makul güvenlik kaygılarının dikkate alınması gerektiği kaydedilmiştir. Uluslararası kuralları ihlal etmekten ve halkların yaşam koşullarının olumsuz etkilenmesinden kaçınmak amacıyla anlaşmazlıkları diyalog ve müzakere yoluyla barışçıl bir şekilde çözme taahhüdünde bulunulması ve uluslararası hukuka dayanmayan tek taraflı yaptırımların kötüye kullanılmaması gerektiği kaydedilen açıklamada, "Bundan kaynaklanabilecek insani yansımaların hafifletilmesi gerekiyor ve iki taraf da bu konuda ortak çaba göstermekte kararlı" ifadelerine yer verilmiştir.¹⁰⁷

• Fas

İspanya Başbakanı Pedro Sanchez, Fas Kralı 6. Muhammed'e gönderdiği mesajda İspanya'nın, Fas'ın Batı Sahra üzerindeki özerklik ilan etmek üzere olan egemenlik hakkını desteklediklerini dile getirmiştir. Sanchez, Fas'ın BM çerçevesinde karşılıklı olarak kabul edilebilir bir çözüm bulmak için gösterdiği ciddi ve kayda değer çabaları takdir etmiştir.¹⁰⁸

Eski Fas Ulaştırma Bakanı Necib Bulif, yaptığı açıklamada, "Ukrayna krizinin Fas ekonomisine olumsuz etkileri olacak. Enerjisinin yaklaşık yüzde 92'sini ve tahıl ihtiyacının yaklaşık yarısını ithal eden Fas'ta enerji ve tahıl dâhil olmak üzere genel olarak ham madde fiyatlarında artış yaşanacak" demiştir. Ülkede bir sosyoekonomik stratejinin yokluğuna dikkati çeken eski Adalet ve Kalkınma Partisi (PJD) hükûmetinin bakanı Bulif, bu durumun da bünyesinde bir fiyat artışı problemi barındırdığını kaydetmiştir. Bulif, Rusya-Ukrayna krizine ülkede yaklaşık bir yıldır yaşanan ciddi kuraklık problemi de eklenince, bu durumun olumsuz etkilerinin büyük olacağını ancak savaşta tarafsız bir tutum izleyen Fas'ın söz konusu krizi kendi lehine çevirebileceğini ifade etmiştir.¹⁰⁹

106 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/cezayir-cumhurbaskani-tebbun-fransanin-somurge-suclarini-unutmayacagiz/2539409>

107 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/cin-ve-cezayirden-ukrayna-kriziyle-ilgili-yaptirimlerin-kotuye-kullanilmasini-reddediyoruz-mesaji/2540693>

108 <https://www.middleeastmonitor.com/20220319-spain-announces-supports-for-morocco-initiative-on-western-sahara/>

109 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/ukraynadaki-savas-enerji-ve-tahilda-disa-bagimli-fas-ekonomisini-olumsuz-etkileyecek/2541228>

HAFTALIK RUSYA BASIN ANALİZİ

(14-20 MART 2022)

• Afganistan'daki Durum Hakkında

Dünya Ekonomisi ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü veya IMEMO Ortadoğu Araştırmaları Merkezi araştırma laboratuvarı asistanları Evgeny Belkov ve İlya Zimin'in "[Afganistan'daki Durum Hakkında](#)" başlıklı değerlendirme yazısında Afganistan'daki mevcut durum alt başlıklarla ayrıntılı şekilde incelenmiştir. Dünya Ekonomisi ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü veya IMEMO sayfasında yayımlanan yazıda, Afganistan'daki olası silahlı çatışmalar şu şekilde ifade edilmiştir: "Afganistan'da, ilkbaharda silahlı çatışmaları yoğunlaştırmak zaten bir gelenek hâline geldi, ardından 'savaş mevsimi' başlıyor. Taliban yönetimi de durumun farkında ve bu nedenle dışarıdan (Afgan Ulusal Kurtuluş Cephesi) olası saldırılara hazırlanıyor. Afganistan'a gönderilen çok sayıda insani yardım konvoyuna ve trenine (özellikle son zamanlarda Türkiye tarafından büyük teslimatlar yapılmıştır) rağmen, durum çözülmemiş insani sorunlar nedeniyle ağırlaşıyor." Yazıya göre, Taliban için tanınma ve hayatta kalma sorunları aciliyetini koruyor: "Aslında ülke sadece insani yardım ve kaçaşçılıkla geçiniyor. Tüm bunların yanı sıra bu konuda bazı ilerlemeler de kaydedilmiştir. Öyle ki ABD, Taliban ve Hakkani ağı dışında şirketlerinin Afganistan ile ticaret yapmasına izin verdi." Yazıda Taliban yönetiminin dış politika yöntemlerine de değinen uzmanlar, söz konusu politikayı şu şekilde özetledi: "İslam Emirliği temsilcisi 11-13 Mart tarihlerinde Antalya'da düzenlenen diplomatik foruma katıldı. Çin, yakında Afganistan'ın komşularıyla bir toplantı düzenleyecek. Afgan asıllı önemli bir Alman iş insanı olan Sultan Mesud Dakik, bazı ekonomik ilişkiler kurmak için Afganistan'a geldi ve Taliban hükümetinin bakanlar düzeyindeki ekonomik bloku, onunla şimdiden bir dizi iştişare gerçekleştirdi. Bu hususa dayanan bazı uzmanlar, Ukrayna krizinin arka planında Taliban hükümetini tanıma sürecinin hızlandırılabilereği ihtimali üzerinde de durdu." Uzmanlar, Taliban'ın Ukrayna'daki olaylara tarafsız tepkisini, "Kabil'in Rusya'nın eylemlerine yönelik olumlu tutumunun daha fazla göstergesi" şeklinde yorumladı. Analistlere göre, bu tutum iki nedenden kaynaklanmaktadır: "İlk olarak, Taliban için gerek Kiev'deki mevcut rejim gerekse Kabil'deki Eşref Gani yönetimindeki ABD destekli kukla hükümeti aynıdır. İkincisi, hareketin liderliğinin bölgedeki diğer ülkelerin de pozisyonlarını dikkate aldığı göz ardı edilemez." Yazıya göre sorunun siyasi boyutuna ek olarak, Taliban ekonomi açasından pragmatizm gösterdi: "Pakistan Başbakanı Imran Khan'ın 24 şubat 2022'de Moskova'ya yaptığı ziyaretin ardından, Türkmenistan-Afganistan-Pakistan-Hindistan petrol boru hattı projesinin uygulanması konusunda Taliban ile komşuları arasında müzakerelerin yeniden başlaması tesadüf değil. Uzun süredir devam eden projelerin -Türkmenistan-Afganistan-Pakistan-Hindistan doğal gaz boru hattının yanı sıra trans-Afgan demiryolunun- uygulanması hem Orta Asya ülkeleri hem de Pakistan için büyük ilgi görüyor." Analistler, Afgan Ticaret

Odasının, Ukrayna'da yaşayan Afgan girişimcilere sermayelerini anavatanlarına çekmeleri çağrısında bulursa da bunun mümkünlüğünün henüz belli olmadığını ifade etti.

• Güney Afrika'dan Gelen Kömür Kara Afrika'yı Kurtaramayacak

Güney Afrika Cumhuriyeti Maliye Bakanlığının, ülkenin yüksek enerji fiyatları ve enflasyon nedeniyle ekonomik çöküşle karşı karşıya olduğu konusunda uyarısı Rusya basınına yansıtılarak değerlendirildi. "Nezavismaya" gazetesinin 14 Mart sayısında yayımlanan "[Güney Afrika'dan Gelen Kömür Kara Afrika'yı Kurtaramayacak](#)" başlıklı uzman görüşlerine dayanan yazıda söz konusu haber, "Ukrayna'daki olayların sonuçları kıtanın ekonomisini etkiledi" ifadeleriyle değerlendirildi. Yazıda görüşlerine başvurulmuş Afrika uzmanı ve bağımsız analist Aleksey Tselunov, tüm Afrika'nın Ukrayna'daki operasyonun olumsuz ekonomik etkisini yazdan önce hissedeceği görüşünü savundu: "Söz konusu olumsuz durum her şeyden önce doğrudan Ukrayna tahılının arzına bağımlı olan Kuzey Afrika, özellikle Tunus (tahıl ithalatının %32'sini Ukrayna oluşturuyor), Mısır (%14-15) ve Fas (%12) için geçerlidir. Son olarak, petrol fiyatları %30 oranında arttı. Hükûmetler, büyük olasılıkla akaryakıt sübvansiyonlarını kaldıramayacak ve bu husus sosyal alana yatırım yapmayacakları anlamına geliyor."

Uzman, 200 milyondan fazla nüfusa sahip kıtanın "kalbi" olan Nijerya'nın krizin merkez üssü hâline gelebileceğini açıkladı: "Nijerya'da, geleneksel olarak enflasyon ve yolsuzluk, Afrika'daki diğer birçok ülkeyle karşılaştırıldığında bile daha yüksektir ve bu durumun fiyatlar üzerinde daha büyük bir etkiye sahip olacağı muhtemeldir. Ancak kıtlığın neredeyse kaçınılmaz hâle geleceği Güney Sudan'da durum daha da kötüleşebilir. Öyle ki iç savaştan ve son selderden kurtulan nüfusun %70'inden fazlası artık geçmişte kalmış gibi görünen korkunç bir olayın kurbanı olma riskiyle karşı karşıyadır." Ayrıca analist, krizin Afrika kıtasını vurabileceği bölgeleri şu şekilde sıraladı: "Söz konusu bunalım, en çok Kuzey Afrika'yı ve Batı Afrika'yı etkilerken, Doğu Afrika'yı daha az bir ölçüde vuracaktır. Güney Afrika'ya gelince diğerlerine kıyasla durum o kadar da kötü değildir." Aleksey Tselunov'a göre Afrika'daki iş alanları, platin, demir cevheri ve mısır ihracatından elde edilen gelirlerle büyüyebilir: "Nitekim, Afrika kıtasında fırsatlar bulursa da bunların uygulanma şansı çok yüksek değil."

• Golan'da Z: Suriye ile İsrail Arasındaki Tartışmalı Bölgede Rus Devriyesi

Suriye ve İsrail arasında tartışmalı bir bölge olan Golan Tepeleri'nde, Rus askerî araçlarının üzerinde Beyaz Z şeklinde amblemlerinin bulunması Rusya basınında yer buldu. "News.RU" haber sitesinde yayımlanan "[Golan'da Z: Suriye ile İsrail Arasındaki Tartışmalı Bölgede Rus Devriyesi](#)" başlıklı uzman görüşlerini içeren yazıya göre, aynı işaret, Ukrayna'da özel operasyona katılan Rus askerî teçhizatına da uygulandı. Böylece Golan Tepeleri, Rusya'nın Ortadoğu'daki önemini hatırlatmak için bir araç hâline geldi. Yazıda görüşlerine başvurulmuş Valday Kulübü Uzmanı, Rus-İsrail İş Konseyi İcra Direktörü ve Rusya Bilimler Akademisi Şarkiyat Araştırmaları Enstitüsü İsrail ve Yahudi Toplulukları Bölüm Başkanı Dmitry Marya-

sis'e göre, Golan Tepeleri'nde Beyaz Z işaretli Rus devriyelerinin ortaya çıkmasının herhangi değişikliğe yol açması muhtemel değil: "Yakın gelecekte Golan sorununun çözüm ihtimali düşük olsa da Rusya'nın ortaya çıkması, bölgedeki durumun kademeli olarak iyileşmesine katkı sağlayabilir. Golan Tepeleri, İsrail yasalarına göre, Suriye'nin mevcut siyasi yönetimini müzakere edebilecek durumda görmeyen İsrail devletinin bir parçasıdır. Analist, Golan Tepeleri konusunda olası Suriye-İsrail görüşmelerinde Rusya'nın rolünü şu şekilde yorumladı: "Golan Tepeleri'nin farklı bölgeleri farklı güçlerin kontrolü altında olduğundan, bölgedeki istikrarsız siyasi durum müzakerelere izin vermiyor. Şu aşamada Golan Tepelerinin statüsü konusunda İsrail ile Suriye arasında ciddi bir müzakere olasılığından bahsetme ihtimali çok düşüktür. Hem Suriye yönetimi üzerinde etkisi olan hem de İsrail'in siyasi yönetimi ile iyi bir çalışma ilişkisi bulunan Rusya, müzakerelerde arabulucu rolü oynayabilir."

• Washington, İran'ın ABD Konsoloslughuna Yaptığı Füze Saldırılarına Neden Bu Kadar Temkinli Tepki Veriyor?

İran'ın, Irak'ın Erbil kentinde ABD hedeflerine yönelik roket saldırısını üstlenmesi Rusya basınında geniş yer buldu. "Gazeta.RU" haber sitesinde yayımlanan, "[Washington, İran'ın ABD Konsoloslughuna Yaptığı Füze Saldırılarına Neden Bu Kadar Temkinli Tepki Veriyor?](#)" başlıklı uzman görüşlerini içeren yazıda tarafların yeni bir nükleer anlaşma imzalamaya yakın olduğu bir dönemde İran'ın ABD ile ilişkileri bu kadar ciddi bir şekilde gerginleştirmesinin nedenleri ve söz konusu saldırının Washington'un dikkatini dağıtacak başka bir sıcak noktayı kışkırtıp kışkırtmayacağı incelenmiştir. Yazıda görüşlerine başvurulmuş Rusya Bilimler Akademisi Doğu Araştırmaları Enstitüsü Yakın ve Orta Doğu Ülkeleri Araştırma Merkezinde kıdemli araştırmacı Elena Dunayeva'ya göre, İran'ın, İsrailin Irak'taki tesislerini vurma kararı, müzakere sürecindeki yavaşlama ile ilgili endişesinden kaynaklanabilir: "İran, müzakerelerde tarafları engelleyen ve belgenin imzalanmasını geciktiren zor anların yaşandığına inanıyor. Ayrıca, ortaya çıkan zorluklara göre ABD'yi kınıyor. Bu noktada İran, Washington'a baskı yapmaya çalışıyor ve taraflara, yeni bir anlaşma yapmasalar bile "kendisini hatırlatma fırsatı bulacağı" mesajını veriyor. Elbette ABD bu darbeyi müzakerelerin önünde bir engel olarak algılayabilir. Buna paralel olarak İsrail, Viyana'daki müzakerelerin sonuçlarını askıya almak, yavaşlatmak ve hatta geçersiz kılmak için uğraşıyordu."

Tartışmanın diğer katılımcısı olan Rusya Bilimler Akademisi Şarkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yakın ve Orta Doğu Ülkeleri Araştırma Merkezinde Kıdemli Araştırmacı Vladimir Sajin ise durumu şu şekilde yorumladı: "İran'da çeşitli nedenlerle Ortak Kapsamlı Eylem Planı'na karşı çıkan güçler olabilir. Karşı çıkan ana güç İran Devrim Muhafızları Ordusudur. Bunun nedeni, yaptırımlar döneminde, büyük finansal akışları kontrol ederken söz konusu yaptırımları aşmak için çeşitli gri ve siyah yolları kullanmayı öğrenmeleridir. Nitekim, anlaşma imzalanırsa ve ardından yaptırımlar kaldırılırsa muhafızlar çok para kaybedecek. İran Devrim Muhafızları, ABD'den "sert bir tepki" almak ve görüşmeleri bozmak için İsrail hedeflerine

değil, ABD hedeflerine kasıtlı olarak füze saldırıları başlatabilir. Washington'a gelince, KOEP sorununun nihai çözümüyle ilgilendiği için saldırıya tepki vermedi". Konuyla ilgili görüşlerini paylaşan Moskova Devlet Diplomasi Enstitüsü Uzmanı Adlan Margoyev'e göre, İranda farklı departmanların farklı ilgi alanları olabilir: "Devrim Muhafızları ve İran Dışışleri Bakanlığının farklı çıkarlarının olmasının yanı sıra her ikisi de ulusal çıkarları kendi yöntemleriyle savunuyor. Aynı zamanda İran'da en önemli kararları 'sistem' veriyor ve söz konusu sistemin Erbil'e yönelik saldırıyı kabul etmesi, İran'ın, ABD'nin nükleer anlaşmaya dönüşü konusunda hiçbir şüphesi olmadığı anlamına geliyor." ABD, adeta saldırıyı gerçekleştiren İran değilmiş gibi tepki gösterdi: "Öyle ki Washington, Moskova'nın Tahran ile engelsiz iş birliği garantisine talebine kamuoyu önünde çok daha fazla ilgi gösterdi. ABD sadece potansiyel sıcak noktalardan kaçınmaya çalışmakla kalmıyor, aynı zamanda ana soruna da odaklanmaya çalışıyor." Analist, ABD'nin tutumunu şu şekilde özetledi: "Stratejik bakış açısından bu, Çin ile bir rekabet, Avrupa ülkeleri ve diğer bölgelerden olan ortaklarına güvenerek Rusya'ya geçici bir muhalefettir." Adlan Margoyev, İran'ın beklenmedik bir şekilde, Rusya'nın uluslararası pazardaki payını kısmen değiştirebilecek enerji kaynaklarıyla bu resme uyduğunu ifadelerine ekledi.